

hunnige beeldspraak, maar zeggen ons aangaande den oorspronkelijken zin dezer hoofdstukken in het boek Genesis niets. Zij leeren ons niet of Mozes met de slang het slangen-beest of satan noemen wilde."

In de door ons gespatieerde zinnen vindt men een afwijking van een belangrijken stregel voor de exegese, welke door de Gereformeerden totnogtoe altijd werd gevolgd.

Zij hielden eraan vast, dat de Schrift moest worden uitgelegd naar de analogia Sacrae Scripturae, d.w.z. dat voor het verstaan van een uitspraak Schrift met Schrift moet worden vergeleken.

Prof. Visscher laat dat feitelijk los.

Maar daarmee vindt hij dan ook alle Gereformeerden tegenover zich.

De fout schuilt hierin, dat hij de Schrift in verschillende deelen laat uiteenvallen, welke ieder op een afzonderlijke wijze, van uit verschillende cultuurmilieus, moeten worden verklaard.

De eenheid der Schrift wordt hiermee in beginsel prijsgegeven.

Omdat hij gedurig naar de bedoeling der verschillende schrijvers vraagt en de bedoeling des Geestes op den achtergrond schuift, kan hij niet aanvaarden, dat het eene deel der Schrift het anders ook indirect opheldert.

Op dat standpunt is er geen voortschrijding van de Schriftopenbaring mogelijk, men ontdekt daarin niet een voorigaande lijn, maar de deelen der Schrift worden als een mozaiek naast elkander neergeslagd.

Zoo wordt er te kort gedaan aan de Gereformeerde leer, dat de bedoeling des Geestes hoofdzakelijk is en de bedoeling van de schrijvers daaraan ondergeschikt.

De Heilige Geest wordt hier niet genoegzaam erkend als Auctor primarius d.i. als eerste Auteur van de Schrift.

En door aan de verschillende Schriftdeelen zulk een locale en tijdelijke kleur te geven, moet men er konsekwent toe komen op de universeels beleeckenis van de Schrift af te dingen.

Die konsekwentie trekt Prof. Visscher zelf nog niet.

Gehukkig.

Toch hebben we tegen meningen, welke zulke konsekwenties in zich dragen, de ernstigste bedenking.

Of we dan met zeker cultuurmilieu in het geheel geen rekening hebben te houden?

Dat is weer een ander uiterste.

Daarover spreken we nog wel eens.

Onze enquête.

Onze enquête inzake „Reformatie in de prediking“ mag zich in groote belangstelling verheugen. Uit alle deelen des lands ontvingen wij brieven. Uit steden zoowel als van het platteland.

Alleen de Noordelijke provincies waren nog karig in haar deelneming aan de enquête.

Toch zouden we ook daaruit gaarne stemmen hooren.

Dat geeft aan onze enquête meer waarde.

Nu weten wij wel, dat men er in het centrum, het Oosten, Westen en Zuiden van ons land gemakkelijker de pen opneemt.

Onze Noordelijke broeders staan er voor bekend, dat zij gaarne eerst eens de kat uit den boom kijken.

Maar in dit geval is het niet nodig.

Men kan er geenerlei onvoorzichtigheid mee begaan.

Worden er gedeelten uit brieven gepubliceerd, dan zal dit toch zoo geschieden, dat anderen van de herkomst niets gewaar worden.

Ook vragen wij niet, dat er per se kritiek moet worden geleverd.

Het is ons evenzeer welkom, wanneer men het goede in de prediking roemt.

Maar ieder, die ten deze iets op zijn hart heeft, schrijve.

Men gelieve er om te denken ons in den linkerbovenhoek op de envelop te plaatsen: „Reformatie in de prediking“.

Op 15 December wordt de gelegenheid gesloten.

Het is een menscheleke eigenschap om eerst warm voor een zaak te worden, wanneer zij aan het rollen is.

Maar ieder, die even nadenkt, begrijpt, dat wij daaraan niet mogen toegeven.

Gaarne getroosten wij ons de moeite om den stapel brieven, hoe hoog die ook zij, nauwgezet door te lezen en daaruit aantekeningen te maken.

Doch ook dit heeft een grens.

Mogen wij nu nog even herinneren aan onze vier voorwaarden:

1. indien men kritiek heeft worde men nooit persoonlijk. Kritiek op een bepaalden prediker of op predikers in een bepaalde plaats wordt door ons niet aanvaardt. Brieven met zulk een inhoud verhuizen dadelijk naar de papiermand. Men moet de prediking van den tegenwoordigen tijd in het algemeen in het oog vatten. Daarom drage de kritiek een algemeen karakter;

2. men zoeken zijn sterkte niet in krachttermen. Dat verlaagt voor ons de waarde der kritiek. Liefde tot de waarheid en haar verkondigers, alsmede

tot het volk Gods mag alleen de drijfveer zijn en dat moet ook uit de brieven zijn te proeven;

3. hoewel wij misschien een enkelen brief zullen citeeren, verbinden wij ons daartoe niet. Ook mag niemand zich verongelijkt achten, wanneer wij uit den eenen brief wel iets aanhalen en uit den anderen niet;

4. Men schrijve biddend.

HEPT.

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Nog eens: Gedwongen huwelijken.

Een onzer lezers — doch die, naar hij ons verzekert, spreekt uit naam van meerderen — is over m'n antwoord aan de B. te A. over gedwongen huwelijken niet tevreden.

Aan de B's verzoek, om bewijs uit de H. Schrift, dat wie gedwongen ten huwelijk gaan, schuldig staan aan overtreding van het 7de gebod, voldeed ik z.i. met m'n verwijzing naar Zondag 41 van den Heidelberger niet.

En omdat de B's gedachten ook bij hem en bij vele zijner vrienden leven, verzoekt hij me daarom een duidelijk antwoord op de volgende twee vragen.

1e. Wordt wel ergens in de Schrift vonnis gesproken over de gemeenschap tusschen ongetrouwen die een huwelijk noodzakelijk maakt? En

2e. Valt ze wel metterdaad onder de zonden tegen het zevende gebod?

Bij deze laatste vraag tekenen hij dan aan, dat ze, naar zijn oordeel, allereerst overtreding is van gebod 5, en dat ze door iets bijkomends stellig ook zonde tegen gebod 7 kan worden, doch dit op zich zelve niet is, of dat daarin althans niet het karakteristieke ligt van dit kwaad.

Ofschoon een lange discussie juist over dit onderwerp me niet bijzonder aantrekt en zeker ook haar gevaren heeft, wil ik toch, om 't belang der zaak, vooral voor onzen tijd, en ook, helaas, voor onze kringen, gaarne aan P's verzoek voldoen.

Maar het eischt een toegeeflijkheid, die ik me stellig voorneem, uitzondering te laten blijven.

Wij praten met elkaar, ook in „De Reformatie“ als Gereformeerde menschen, d.w.z. als menschen, die de belijdenisschriften der Gereformeerde Kerken erkennen als de uitdrukking van hun geloof, en die daarom een beroep op de belijdenis als ten volle geldig erkennen. Niet om een autogestie die deze belijdenis hebben zoo, maar omdat we haar saam erkennen als gegrond op en in overeenstemming met het Woord onzes Gods.

Wie ten opzichte van enig deel der belijdenis van deze overeenstemming niet overtuigd is, trachte daarover meerder licht te krijgen, of dien, zoo het gevonden licht hem niet geruststelt, een gravamen in, maar hij mag nooit beginnen met in discussie de belijdenis buiten de deur te zetten.

Onder beding, dat P dus nooit meer doe wat hij nu deed, en na erkennung zijner zijds, dat hij thans krijgt wat hij geen recht had te eischen — wil ik hem de volle maat geven.

Zijn eerste vraag moet ik, om hem geen onrecht te doen, zeker een weinigje wijzigen.

Want als ik haar lees, gelijk ze daar staat: „Wordt wel ergens in de Schrift vonnis gesproken over de gemeenschap, die 'n huwelijk noodzakelijk maakt?“ dan is ze, zeker ook naar P's oordeel spoedig beantwoord, en kan dat antwoord kwalijk anders dan bevestigend zijn.

Want gemeenschap die een huwelijk noodzakelijk maakt is geslachteleke gemeenschap van ongetrouwen. Geslachteleke gemeenschap van ongetrouwen, zoo heel in het algemeen, is hoererij. En dat de Schrift over hoererij vonnis spreekt, zal wel voor niemand bewijs behoeven.

Doch zoo algemeen zal het door P. niet bedoeld zijn. Hij heeft gedacht aan gemeenschap tusschen twee personen, die elkaar liefkroegen, die deze liefde voor elkaar uitspraken, en die besloten, met elkaar te huwelijk te gaan. Hij dacht m.a.w. aan wat we „verloofden“ noemen, of aan jongelui, tusschen wie, zooals het te platten lande heet, tot vaste verkeer kwam.

Van een bestrafing of vonnis over jonge menschen, die bij dergelijke verhouding, door geslachteleken omgang hun voorgenoemen huwelijk verhaastten, beken ik, geen voorbeeld uit de H. Schrift te kennen.

Doch dit is ook zeer begrijpelijk.

In het Oosten toch kende men onze lange verlovingen of verkeerungen niet.

Men kende er alleen een bruidstijd; die dan vaak wel van veel langer duur was dan onze ondertrouw, doch in niets leek op onze verlovingen.

Dat het gevraagde vonnis of voorbeeld van een vonnis niet is aan te wijzen, zegt dus weinig.

Voor al onder ons, gereformeerden, die geleerd hebben, dat de Schrift ons nog op een andere manier den regel geeft voor geloof en wandel, dan in den vorm van bepaalde teksten of voorbeelden. Het komt alles aan op de beantwoording van P's tweede vraag: „Valt ze (de buiten-echtelijke gemeenschap n.l. wel onder de zonden tegen het 7e gebod?“

Ik moet eerlijk bekennen, dat een vraag als deze me meer dan een beetje verbaast.

Wie haar stelt, brengt toch feitelijk heel de methode van wets-uitlegging in geding, waarin Calvijn ons voorging, die alle gereformeerde Moralisten en Kerken volgden, die van gebod 1 tot gebod 10 ook onze Heidelberger toepast, en die bij elk der 10 geboden de sleutel blijkt, waardoor ons de schatkamers van 's Heeren wonderbare Wet ontsloten worden; die aan de Schrift zelve ontleend is, zich meer bepaald rechtstreeks aansluit aan het woord des Heeren Jezus: „Voorwaar, Ik zeg u, zoo wie een vrouw aanziet, om haar te begeeren, die heeft reeds overspel met haar in zijn hart gedaan“, en die hierin bestaat, dat we in de eene bepaalde zonde, die een gebod verbiedt, geheel een rubriek, beter gezegd, heel een familie van zonden getroffen zien, die met deze eene zonde saamhangen en in haar, als de meest centrale of de scherpst-geteekende, haar vertegenwoordigster vinden.

Deze methode in 't algemeen verdedigen behoeft ik niet.

Bij elk afzonderlijk gebod, ook bij gebod 7, rechtvaardigt ze zich zelve.

Gebod 7 raakt rechtstreeks en naar de letter enkel en alleen de zonde van echtbreuk, d.w.z. het breken van den echt.

Het breken van den echt bij ieder zonder onderscheid; ook en niet het minst bij ons-zelfen — en op alle manier, niet alleen door wat we in het dagelijksch spraakgebruik echtbreuk noemen, maar ook door twistgierigheid, boos humeur, zelfzucht, en al wat een huwelijk verstoren kan.

Dat alles wordt, gelijk onze Heidelberger zegt, in het zevende gebod verboden.

Het gaat dus in eerste instantie om de vestiging van het huwelijk tegen allerlei uiting van de zonde, waardoor het belaagd en bedreigd wordt. Goed.

Doch daaruit beslute men nu niet, dat het hier eeniglijk en alleen gaat om de bescherming van het huwelijk, als heilige instelling Gods, geheel in 't algemeen, en dat er dus van geen overtreding van dit gebod sprake kan zijn waar geen huwelijk gebroken of geschonden kan worden om de eenvoudige reden, dat het er niet is.

Want — om nu even te laten rusten wat beter straks wordt gezegd — we vinden hier in gebod 7, het huwelijk niet in het algemeen en in het afgetrokken.

Maar we ontmoeten het hier in zeer concreten vorm en in een zeer bepaald verband.

We ontmoeten het hier als het huwelijk van onzen naaste. Gebod 7 toch behoort tot de tweede tafel der Wet, en is een der geboden, die ons voorhouden, wat we onze naasten schuldig zijn.

„Gij zult niet echtbreken“ beteekent dus allereerst: gij zult niet breken den echt van uwen naaste.

En nu kan dat breken van des naasten echt ongetwijfeld allerlei vorm aannemen, maar zijn meest praegnanten vorm is toch wat onder ons en wat evenzoo onder Israël verstaan werd onder echtbreuk in engeren zin.

Gelijk naar het woord des Heeren: „Die twee zullen tot één vleesch zijn“ in de lichamelijke gemeenschap de eenheid, welke in het huwelijk tot stand komt, haar volle openbaring vindt, zoo ligt ook in wat echtbreuk heet in engeren zin, de radicalste geweldpleging aan eens anders huwelijk.

En wat is nu het kwaad, dat in dit uiterste vergrijp tegen des naasten echt aan het licht treedt?

Dat kwaad is de niet door de vrees Gods beheerschte en bedwongen zinnelijke lust.

Maar in deze hoofdloof van den onbedwongen lust, treft dan gebod zeven alle andere, en in deze alle saam treft het in dien onbedwongen lust zelf den boezen wortel.

Zoo verstaan, verbiedt gebod zeven wel ter dege al wat onze Heidelberger in Zondag 41 opsomt: „alle onkuische daden, gebaren, woorden, gedachten, lusten, en wat den mensch daartoe trekken kan.“

Daarom hebben alle gereformeerde Moralisten in gebod zeven het gebod der kuischeit gezien, d.w.z. die zelfbeheersching, die uit liefde tot God en uit heilige liefde tot ons-zelfen en tot onzen naaste, ook den zinnelijken drang, die het huwelijk doet zoeken, onderwerpt aan den geopenbaarden wil des Heeren.

Tot dien geopenbaarden wil des Heeren behoort nu ook, dat deze zinnelijke drang alleen in het huwelijk bevrediging mag zoeken.

En wel, opdat die bevrediging geen dierlijke, maar een door de echtelijke liefde tot het menscheleke, d.w.z. tot het geestelijk-zedelijke, opgehevene zij.

Alleen in het huwelijk.

Doch het huwelijk is nog niet waar twee menschen elkaar liefhebben, en elkaar de trouw-helote deden.

Daar is stellig wel aanwezig een der eerste voorwaarden voor het huwelijk.

Daar is in zekeren zin het huwelijk ook in voorbereiding.

Maar het huwelijk-zelf is er nog niet.

Zoo heeft men wel in geestdrijverige kringen van vroeger en later tijd beweerd, om er dan ook naar te handelen, telt het leven doodloep in de poelen van bestialiteit, — in geestdrijverige kringen, die met al wat tot de gestalte en den vorm